

Göçe Göçe Göçmenlerin Kadın Kahramanı Aşşe Ana 37

– Ömer Faruk · 17 Ekim 2016

Kosvolu'nun kahvesi, Terziara yokuşunu çıktıktan sonra Topçuların Çayırı denilen yerde; duvarları kerpiçten, çatısı kiremit; altı-yedi masa alabilen küçük bir mekan. Zemini kırmızı toprakla, iç duvarları kireçle sıvanmış. Kahvenin tavanının tam orta yerine, gece hava karardığında aydınlatmak için kullanılmak üzere bir löküs(lüks lambası) asılmış. Kahveden içeri girince aslında ilk dikkati çeken; masaların üzerindeki kül tablalarında ve yerlerdeki sigara izmaritleridir. Bunlar akşamdan ya da birkaç gün önceden kalmış olabilir. Çünkü buranın sahibi temizliğe önem vermez; zaten müşteriler de buna pek aldırmaz!

Sahibi, kahvenin yanına bir de bakkal dükkanı eklemiştir. Bakkalda sigara (üçüncü ve ikinci; bazen de bafra sigarası bulunur. Çünkü en ucuzları bunlardır. Tabii en çok satılan paketinin üzerindeki yazıları yeşil renkli olan üçüncü sigarasıdır), kibrit, mum, gazyağı, biraz lokum, biraz püsküvüt, leblebi tozundan başka bir şey bulunmaz. Bir gün ninem, bana bir yumurta verip, bakkaldan kibrit almamı söylediğinde şaşırılmışım. Para yerine neden yumurta veriyor, diye. Buna rağmen götürüp bakkal amcaya yumurtayı vermiş ve bir kibrit almışım. Ben şaşırılmışım, ama para yerine yumurta verince bakkal amca hiç şaşırılmamıştı. Şimdilerde anlıyorum, köy yerindeki insanlarda para ne gezerdi! Sonradan at arabasıyla üzüm satan bir satıcıya ninemin yarım teneke buğday verip üzüm aldığını görünce, bu ticaret şekli bana normal gelmişti. Hatta bir keresinde de eski, yırtık lastik ayakkabıları götürüp, bunların karşılığı olarak bir satıcıdan leblebi almışım.

Kosvolu'nun kahvesinin tam karşısına sonradan Kerimler'in kahvesi açılmıştı. Burası daha büyüktü, geniş camları vardı; Kosvolu'nun kahvesinin camları küçüktü ve içerisi adeta bir izbeydi. Ayak alışkanlığından olmalı insanlar gene çoğunlukla Kosvolu'nun kahvesine gidiyorlardı. Kerimler'in kahvesinin sahibi müşteri çekmek için sihirbaz bile getirmişti, ama gene de umduğunu bulamamıştı. Bunlardan başka Köy Kahvesi ve Komitler'in kahvesi de vardı; ama bunlar hakkında benim fazla bir bilgim yoktu.

Yaz mevsiminde Kosvolu'nun müşterileri, öğleden sonra eski tahta iskemlelerini alıp dışarıda gölgede oturup çaylarını içer ve sohbet ederlerdi. İskemleler oturunca gıcırdamaya başlar, kırılacağından korkardı insan. Kılolu müşteriler oturduğunda, bu iskemlelerin nasıl kırılmadığına hayret ederdim. Kahve sahibi, eşek arabasını koşup bazen Çerkezköy'e mal almaya giderdi. Bu gidişlerinde sadece bakkalın kapısını kilitler kahveyi açık bırakırdı.

Bir gün amcamı, kahvenin dışına oturmuş üç kişiyle sohbet ederken gördüm. Bana eliyle işaret etti, yanına gittim. Oturmamı istedi ve bana bir çay söyledi. Çayımı içerken konuşmalarına kulak kabarttım: -A(h)met, senin o Domuzdere'deki tarlada gündöndüler nasıl, ben (H)anımingenin Kapısı Önüne ektimdi, kafaları küçücük kaldı.

-Bu sene ma(h)sülün tadı yok beyau. Benimkiler de öyle. Bırakayım tarlada, gündöndü kafası kesmeyle ne uraşacam, deyem ama seneye toumluk nerden bulucam!

-Bıldır büle dildi. Bu sene yamur da yamadı. Baçedeki domatiz, biber, kumpil ne varsa epsi kurudu.Geçen gün kızdım epicini kökünden söküp fırıdırayım dedim, tam başladım karı (y)etişti. Çeşmeden su getirip sulayacakmış... Taa oradan, su nasıl gelir be ya?

-Dere kenarına ekecen su isteyen şeyleri.

-Üle de, ba(h)çede ekelim de canları istedikçe kızanlar koparıp yesin, dedik.

-Bre A(h)met, o cambaza verdin inecikleri ucuz ucuz...

-N'apayım? Elde avuçta bi şey kalmadı.

-Şu velespit aydayan kızan kimin? Ayağında şılak papuçlar, elinde bir şişirgen, (h)em de velespit...

-Tanımadın mı? Sadi Alilerin Recep o. Çok şevik bir kızandır.

-Ta bu ka büyüdü mü o kızan ba?

-Saa olan büyür. Bunun Türbedere'de büzüktaşları var. Benim talikayla Türbedere'ye yaalıtuumlara giderken çok rastladım ona. Bi keresinde velespiti bozulmuş, bızıklayıp durur yapsın diye. Gel pin arabaya götürüyüm dedim. İstemedi susak aazlı. Dönüşte baktım velespiti sırtına vurmuş köve gidiye.

-Bunun tevekkel anası, geçen gün barırdı: Biree gavürün encee, er sülenene kanmasana, erkese velespitini vermesene!.

-Bununla o kızan tarlaya bile gidermiş.

-Bu tırışka velespit Abdulla(h) yamayı çıkar mı? Şişer kalır yamanın başında; (h)ayvanlar bile çıkacam deye nasıl zorlanır.

-Şindi aklıma düşürdünüz beyaa. Türbedere'ye gidince bi tükruk küftesi yeycem. Er gün lana aş yemekten artıkin yürem bulandı valla.

-Yanına bi de hayran sülersin, tam olur.

-(H)Oş geldin Rami aga.

-(H)Oş bulduk beya.

-Gel bi çay iç.

-Sıcak (h)avada çay mı içilir?

-İnsanlar bir alem valla! Suuk olur sıcak ister, sıcak olur suuk ister.

-Napiyisin (H)Aydar agam?

-Nabayım be Rami, sabaatan gelirim kaveye aaşama kadar otururum.

Bu sözü duyan biri kahvenin içinden seslendi:

-Oturmaa mı geldik beya, (h)adi kaat oynamaa!

-İbraam kızdırma adamı, çarparım bak somağana bi tane. Bu iskemle de gıcırdar durur. Abe Kosvolu aga, çak şuraya bir enser beyaa...

-Elin neden sarılı senin?

-Yaarık(yağrık-kütük) üzerinde odun keserken nacak fırladı anacını satayım.

-Senin böle setren var mıydı? Eskiye benzer biraz ama... Kopçası da kopmuş.

-Bu setreyi de pantulu da sefte giydim valla...

-Setren de pantulun da (h)ayırlı olsun üleyse.

Amcamdan gitmek için müsaade istedim.

-Tamam o(ğ)lum, güle güleyin. Dedi.

-Dede, senin konuştuğun şive ile bizim köylülerin konuştuğu birbirinden farklı. Ben onların birçok konuşmasını anlamakta güçlük çekiyorum. Dedim.

-Dediğin doğru. Ben hem İstanbul Türkçesi ile hem de bizim oranın şivesiyle konuşurum, yani yerine göre. İstanbul Türkçesini Yörük Dedemden öğrendim. Bizim köyümüzde kullanılan Türkçe, maalesef Bulgarca'dan etkilenmiş ve bozulmuş. Beş yüz sene içiçe yaşamışız Bulgarlarla; o nedenle buna hayret etmemek gerekir. Sana gelince, senin bizim köyde konuşulanların bazılarını anlamaman normal. Çünkü sen, çok küçük yaşta buradan ayrılıp şehre gittin.

-Biz Kırşehir'e geldiğimizde, buranın çocukları bizim konuşmalarımıza gülerlerdi. Annem bir komşuda konuşurken, çocuklar için "kızan" sözcüğünü kullanınca, oradakiler anneme çok bozulmuşlar. Çünkü Kırşehirililer, köpeklerin çiftleşme dönemlerindeki durumlarını anlatmak için bu sözü kullanırlarmış.

-Bak, aklıma şimdi geldi, daha önce söylemeyi unuttuğum. Göç sırasında yaşanan bazı önemli olaylar Yörük Dedenin notlarında yer almamış. Yazmayı mı unuttu, bilerek mi yazmadı, ya da yazdı da sonradan bunların yazılı olduğu sayfalar defterden koptu mu? Orasını bilemeyeceğim. Mesela, Türkiye'ya gelinceye kadar açlıktan ölenler de olmuş. Beş kişi. Bunların iki tanesi çocukmuş. Aylarca süren bir yolculukta yiyecek bulmak o kadar kolay bir iş değil... Ayrıca bizimkiler, bir de sayıları yüzden fazla olan bir Rus birliğinin saldırısına uğramışlar. Bu saldırı sırasında Ruslarla göğüs göğüse, boğaz boğaza çarpışmışlar ve iki taraf da çok sayıda zayıt vermiş. Bunu ben Ahmet İlmiler'in Sabri dedesinden ve Aşşe Ana'dan dinledim. Aşşe Ana Komitler'den yani senin baban tarafından akrabamız. Daha açık söyleyeyim, senin babaannenin ninesi. Babaannene Aşşe adını ninesinden dolayı vermişler. Aşşe Ana esmer, uzun boylu, korku nedir bilmeyen bir kadın. Ölümüne az bir zaman kalıncaya kadar hep at sırtında gördüm onu. Zaten bizim burada ata binen tek kadın oydu. Bunların anlattığına göre, Ruslar saldırdığında bizim kafile ormanlık bir alandan geniş bir ovaya çıkıyormuş. Hava kararmak üzereymiş. Kafilenin yaklaşık üçte biri ormanı terk etmiş ki, Rus saldırısı başlamış. Ruslar, kafilenin büyüklüğünü hesaplayamamışlar. Çatışma başlayınca ormandaki bizim savaşçılar, Ruslar'ı arkadan kuşatmış. Boğaz boğaza bir savaş. Erkek, kadın bizde herkes gavura saldırmış. Aşşe Ana, "Bizimkilerden biri bir gavurun kafasına vurdu. Gavur önüme düştü, kalkma çalışır. Taktım oraai gırtlacına, pırt diye kopardım kafasını. İki gavur geberttim. Öteki iri yarı, deşkel bir gavur. Arkasından yanaşıp onun da gırtlacına oraai taktım, kopardım kafasını. Gözleri pörtlek pörtlekti." diye anlatmıştı yaşadıklarını.

Dedemin bu anlattıklarından sonra babaannemin küfrüne "Gırtlacına..." diye başlamasının nedenini de öğrenmiş oldum. Dedem devam etti:

-Bizden de onlardan da çok sayıda ölen olmuş. Tam rakamı öğrenemedim. Anlatanların ikisi de yaşlı insanlar oldukları için, farklı farklı rakamlar söylüyorlardı. Kayıplar daha fazla olabilirmiş, ama bereket versin çatışma başladıktan bir saat sonra hava iyice kararmış ve Rus askerleri geri çekilmek zorunda kalmış. Bizimkiler, Rusların gün ağarınca takviye güçlerle, onları yolda yakalayıp tekrar saldıracakları ihtimalini göz önüne alarak, yollarını değiştirmişler. Zifiri bir karanlık varmış. Ne ay ne de gökyüzünde tek bir yıldız görünüyormuş. Koyu karanlık bizimkilerin işine yaradığı gibi, tabii yol bulmada zorluklar da

yaratmış. Bu çatışma sonrasında Aşşe Ana da Sabri Dede de, bizim ölülerimizi gömmeden savaş yerinde bırakmak zorunda kaldığımızı ağlayarak anlattılar. Ölüleri gömmek, zaman kaybettireceği için mecbur kalmışlar. Dağlık, taşlık, dar bir yoldan sabaha kadar gitmişler. Ortalık ağarınca durmuşlar. Kötü yol bitmek üzereymiş. Geri dönüp geçtikleri yerlere bakınca korkudan titremişler. Çünkü yolun kenarı derin bir uçurummuş. O gecenin karanlığında kim bilir daha nice uçurumların kenarından geçmişlerdi, ama fark etmemişlerdi. Bu uçurumlu yolda, içindeki insanlarıyla birlikte kafileden iki araba kaybolmuş. Başka bir yola mı saptılar yanlışlıkla, yoksa bir uçuruma mı yuvarlandılar? Bu konuda kimsenin bir fikri yokmuş. Belki geride kalmışlardır, ya da içinde buldukları tehlikeli durumdan kurtulup ileride bir gün kafileye yetişebilirler diye umsalar da, bu umutları boşunaymış.

(Devam edecek...)